

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Търговия и устойчиво развитие от следващо поколение — преглед на плана за действие от 15 точки“**(становище по собствена инициатива)**

(2022/C 105/07)

Докладчик: **Tanja BUZEK**

Решение на пленарната асамблея	25.3.2021 г.
Правно основание	Член 32, параграф 2 от Правилника за дейността становище по собствена инициатива
Компетентна секция	„Външни отношения“
Приемане от секцията	28.9.2021 г.
Приемане на пленарна сесия	20.10.2021 г.
Пленарна сесия №	564
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	236/2/5

1. Заключение и препоръки

1.1. Търговията се нуждае от подходяща политическа рамка, за да стимулира растежа, създаването на достойни работни места, устойчивото развитие и за да подкрепя устойчиво икономическо възстановяване от кризата, предизвикана от COVID-19, което ще позволи на предприятията да възстанова и реорганизируют нарушените си вериги за доставки и създаване на стойност. 2021 г. е повратна точка за преосмисляне на управлението на търговията в ЕС и ЕИСК подкрепя неговия отворен, устойчив и ясно заявен нов път.

1.2. В главите относно търговията и устойчивото развитие (ТУР) е изразен ангажиментът на ЕС към „търговска програма, основана на ценности“, която насърчава едновременно икономическото, социалното и екологичното развитие. Справянето с неспазването и подобряването на изпълнението на ангажиментите за ТУР е от решаващо значение за постигането на високи стандарти по отношение на труда и устойчивостта чрез търговски инструменти. Както на двустранно, така и на световно равнище ЕС би трябвало да определи амбициозни целеви показатели за търговията и устойчивото развитие с единомислещи търговски партньори, готови да поемат водещата роля.

1.3. ЕИСК приветства ранното преразглеждане на *плана за действие от 15 точки* и очаква в него да бъде преодоляна ограничената и ограничаваша рамка, създадена през 2018 г. Фактът, че главите за ТУР не са на нивото на своите правно обвързващи ангажименти, кара ЕИСК да предложи амбициозен преглед, включващ обновен подход на налагане на санкции с по-строг мониторинг от страна на гражданското общество, използване на иновативни инструменти и засилване на ефекта на поста за ТУР. „ТУР от следващо поколение“ трябва да бъде неразделна част от търговската стратегия на ЕС, като се прилага както за настоящите, така и за бъдещите мандати за преговори.

1.4. За да се постигне нова визия, е необходимо да се преодолеят ограниченията. Успешното внедряване и осъществяване на ТУР изисква активно, структурирано и по-тясно сътрудничество между участниците. Обмен между институциите, международните органи и най-вече с вътрешните консултативни групи (ВКГ) и между самите ВКГ. Като признат орган на международно равнище, Международната организация на труда (МОТ) следва да участва в наблюдението на прилагането на конвенциите на МОТ в споразуменията за свободна търговия (ССТ).

1.5. Основните проблеми често възникват от самото начало. ЕИСК подчертава, че е важно в рамките на самата глава за ТУР да се гарантират ангажименти, предшестващи ратифицирането на основните международни конвенции или обвързващи и приложими пътни карти, с ясни срокове за ратифицирането им. Първото по рода си дело за правоприлагане в областта на ТУР в рамките на настоящия модел потвърди, че неясната терминология е недостатъчна.

1.6. И трите измерения на ТУР са взаимосвързани и не трябва да се разглеждат изолирано. ЕИСК приветства активната роля на предприятията в усилията за гарантиране на устойчива търговия и счита, че те могат да изиграят положителна роля в насърчването на възможностите за действия в областта на климата, например за сектора на чистите технологии, като се обръща специално внимание на МСП. В главите за ТУР трябва да развият по-задълбочени връзки с Тристранната декларация

на МОТ относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика, като насърчават ратифицирането на нейните конвенции, а също и с Насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за многонационалните предприятия, особено по веригата на доставки.

1.7. Ефективната промяна по места изисква да се излезе извън рамките на класическите глави за ТУР и да се вземе предвид големият ефект на лоста на допълнителните политически инструменти. ЕИСК призовава обществените поръчки да се възлагат само на предприятия, базирани в държави, които спазват основните стандарти на МОТ и Парижкото споразумение. Той също така призовава за амбициозно законодателство на ЕС относно задължителната надлежна проверка като друга ключова съпътстваща мярка. Чуждестранните инвеститори би трябвало да изпълнят изискването за надлежна проверка, преди да могат да се възползват от международно инвестиционно споразумение. Мерките следва да бъдат допълнени с действия срещу изпирането на пари, данъчните престъпления и избягването на данъци, както и с борба с корупцията с цел постигане на устойчива търговия.

1.8. Устойчивото развитие трябва да отразява промените и да ги стимулира, при което трудовите и екологичните стандарти трябва да останат равнопоставени приоритети в неговия дневен ред. Зеленият пакт, инициативите за кръгова икономика и механизъм за въглеродна корекция по границите следва да допълнят съответните теми в областта на ТУР, както вече стана с биологичното разнообразие. За да се определят конкретни задължения, е необходимо ангажиментите в областта на околната среда да бъдат превърнати в международни стандарти.

1.9. Няма панацея, която да гарантира изпълнение, но то започва с увеличаване на ефективната изпълнимост. ЕИСК отдавна призовава за преработен механизъм на Експертната група с възможност за финансови или други санкции и за активна роля на ВКГ при неговото задействане. С това, че поставя равнопоставените условия на конкуренция и устойчивостта на първо място, което е в интерес както на предприятията, така и на работниците, Споразумението за търговия и сътрудничество между ЕС и Обединеното кралство може да служи като образец.

1.10. Търговските партньори на ЕС демонстрират нестандартни идеи за нови търговски инструменти. Възприемайки новаторски подход към уреждането на трудови спорове, ЕС следва да разгледа възможността за суспендиране на преференциалните тарифи за дружества, които нарушават договорените международни стандарти. За да се постигне постепенно икономическа връзка, ЕИСК подкрепя поетапно намаляване на тарифите за изпълнение от страна на държавите партньори на ангажиментите в областта на ТУР с възможност за оттегляне в случай на нарушения.

1.11. Без гражданското общество няма устойчивост. Създаването на ВКГ не е самоцел. За да бъдат възприемани сериозно, те се нуждаят от информация, ресурси и достъп, за да консултират страните относно изпълнението и прилагането, както и от по-силна институционална рамка. Освен за ВКГ, ЕИСК призовава за възстановяване на експертната група по ССТ.

1.12. ЕИСК е един от най-силните застъпници на ВКГ и ще продължи да подкрепя тяхната работа. Дебатите относно укрепването на ВКГ напоследък се засилиха и ЕИСК насърчава Комисията (ЕК) и другите заинтересовани страни ⁽¹⁾ да работят с ВКГ за подобряване на техния състав, организацията на работата им, обхвата и ролята им в механизмите за правоприлагане, както и на институционалните им канали, както е изложено подробно в пета глава от настоящото становище.

2. Въведение

2.1. Активната търговска политика трябва да допринесе ефективно за устойчивото развитие и е в полза на предприятията, работниците, потребителите и хората като цяло, при условие че създава нови пазарни възможности, достойни работни места и изравнява условията на конкуренция. Тя крие и присъщи рискове, които могат да бъдат смекчени само от приобщаваща търговска политика, която предоставя на гражданското общество, заинтересованите страни и широката общественост възможност да изразяват своите опасения.

2.2. ЕИСК отдавна призовава устойчивостта да бъде един от двигателите на търговската политика, като се има предвид жизненоважната роля, която търговията трябва да играе за постигането на целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР). Тази година новата търговска стратегия на ЕС определя рамката за следващите години. В отделно становище ⁽²⁾ ЕИСК отправи препоръки относно търговските аспекти, като същевременно приветства акцента върху устойчивостта и призова за амбициозно укрепване на главите за ТУР и тяхното ефективно прилагане.

⁽¹⁾ През 2020 г. в проучване на фондацията Friedrich-Ebert (FES) бяха анализирани недостатъците на ВКГ, а група от членувачи във ВКГ организации, координирани от CNV Internationaal, понастоящем изготвя неофициален документ с препоръки за тяхното укрепване.

⁽²⁾ ОВ С 374, 16.9.2021 г, стр. 73.

2.3. Въз основа на предишната работа на ЕИСК в настоящото становище се прави оценка от страна на гражданското общество на настоящия подход, с цел тя да послужи за основа на текущия преглед на търговията и устойчивото развитие. Тази оценка се основава на иновативен подход към търговията, за да се постигнат ценностите на ЕС за устойчиво развитие: главите за ТУР за бъдещите поколения.

3. Търговия и устойчиво развитие: търговска програма на ЕС, основана на ценности

3.1. Чрез системно интегриране на главите за ТУР в своите споразумения за свободна търговия (ССТ) ЕС изтъква ангажимента си към „търговска програма, основана на ценности“, която насърчава едновременно икономическото, социалното и екологичното развитие. Справянето с неспазването и подобряването на изпълнението на ангажиментите за ТУР е от решаващо значение за постигането на високи стандарти по отношение на труда и устойчивостта чрез търговски инструменти.

3.2. Главите за ТУР водят началото си в още съвсем слабо развита форма от ССТ между ЕС и Южна Корея от 2011 г. и последователно се развиват във всички последващи ССТ на ЕС. Те включват само механизъм за уреждане на спорове, основан на консултации, и ВКГ за институционализиран мониторинг от страна на гражданското общество. Те съдържат ангажименти за спазване на многостранни споразумения в областта на труда и околната среда и за предотвратяване на разхлабване или намаляване на равнищата на закрила на труда и опазване на околната среда с цел привличане на търговия и инвестиции. В качеството си на двустранни форуми за диалог и сътрудничество те могат да служат и като платформи за постигане на напредък по многостранната програма за устойчива търговия.

3.3. Въпреки че ЕС предприе стъпки за извеждане на устойчивостта в основата на своите търговски амбиции, текущите преговори не водят до това. Като вдъхва живот и предоставя повече възможности чрез нестандартно мислене, преглеът на търговията и устойчивото развитие трябва да излезе от стария си неофициален статут и като неразделна част от търговската стратегия на ЕС да се прилага и за договорените понастоящем споразумения и да бъде включен в преразглежданите мандати за преговори.

4. План за действие от 15 точки — оценка

4.1. ЕП, ЕИСК и голяма група заинтересовани страни участваха в засилващ се обществен дебат относно ефективността на подхода на ЕС в областта на търговията и устойчивото развитие, който беше прекъснат в началото на 2018 г., като ЕК стартира *план за действие от 15 точки*. Той съдържа четири основни раздела и в него е определена ограничената и ограничаваща рамка за развитието на ТУР, която беше в сила през последните години и на която по-долу се дава оценка въз основа на нейните резултати и недостатъци.

Съвместна работа

4.2. *Партньорство с държавите членки и ЕП*: Експертната група на ЕК по ТУР укрепя връзката с държавите членки, но самата ѝ структура води до загуба на важен експертен опит и информация в процеса. Нейната работа заслужава по-добро съобщаване на констатациите и препоръките и изисква по-силни и редовни връзки с ВКГ и ЕИСК. Ангажираността на ГД „Търговия“ трябва да обхване водещите отдели за ТУР в държавите членки, евентуално чрез включване на други генерални дирекции (ГД), имащи отношение към въпроса, като ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и ГД „Действия по климата“, заради собствените им мрежи и работата с международни организации за формиране на непрекъснатост на информацията и отзивите. Предоставянето на ЕП на актуална информация по въпроси, свързани с ТУР, следва да включва на равна основа и ВКГ и не трябва да се случва при закрити врата. ЕП трябва да играе роля в мониторинга и изпълнението на ТУР и да бъде изцяло информиран за дейностите и да участва в решенията на Комитета за ТУР и на други съответни органи за съвместно управление. Това е от особено значение в контекста на механизма за равни условия на СТС между ЕС и Обединеното кралство.

4.3. *Работа с международните организации*: Като се застъпва за по-проактивен и системен подход, ЕИСК призовава за участието на международни органи като МОТ дори по време на преговорите и по време на изпълнението на ССТ, включително на всички етапи от пътните карти. Както показва случая с ратификацията на Виетнам, МОТ би могла да играе съществена роля на етапа, предшестваш прилагането, и на ранния етап на прилагане. Необходимостта от по-тясно сътрудничество между ЕК, МОТ и ЕИСК е от основно значение за оформянето на проектите на МОТ за техническа помощ и на проектите за изграждане на капацитет в страните партньори. Действията трябва да вървят ръка за ръка с по-силна интеграция между МОТ с мониторинговата роля на ВКГ, а годишните заседания на високо равнище на ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ биха могли да бъдат отворени за ЕИСК и евентуално за председателствата на ВКГ. Подходът относно многостранните споразумения по околната среда изглежда недостатъчно проучен и би могъл да бъде разширен, така че да обхване и други международни организации, които имат отношение към въпроса, като ОИСР и, във връзка с нарастващото значение на финансирането на ЦУР, Световната банка и Международния валутен фонд.

Предоставяне на възможност на гражданското общество, включително социалните партньори, да играе роля в изпълнението

4.4. *Улесняване на мониторинговата роля на гражданското общество, включително на социалните партньори:* ЕИСК приветства проекта на Инструмента за партньорство на ЕС, по който се финансира част от участието на членове на ВКГ на ЕС в срещи и се запазва политическата независимост на ВКГ. Той призовава Европейската комисия да поднови финансирането и да си сътрудничи с ВКГ по неговото проектиране. Препоръчва по-голяма гъвкавост в бъдещата логистична и техническа подкрепа. Използването на видеоконференции може да допълни, но не и да замени физическите срещи. Бъдещото финансиране следва да осигурява средства за годишни срещи, на които да се събират всички членове на ВКГ, за да обсъдят междусекторни въпроси, свързани с ТУР. Освен предоставянето на финансови ресурси, е необходимо да се обърне внимание на структурните и организационните предизвикателства, за да се предоставят пълни правомощия на ВКГ, както е изложено в глава 5.

4.5. *Разширяване на обхвата за гражданското общество, включително социалните партньори, така че да обхване цялото споразумение за свободна търговия:* ЕИСК отдавна и настоятелно препоръчва ВКГ да консултират по всички аспекти на търговските споразумения на ЕС, като същевременно запазват специален акцент върху изпълнението на ангажиментите в областта на ТУР и въздействието на търговията върху устойчивото развитие. Този нов обхват ще бъде изпитан на първо място по отношение на СТС между ЕС и Обединеното кралство. ЕИСК предлага да се разшири обхватът на ВКГ във всички съществуващи споразумения за свободна търговия чрез преразглеждане на текстовете на споразуменията или посредством хармонизирани практики съгласно правилника за дейността на ВКГ.

4.6. *Предприемане на действия във връзка с отговорно бизнес поведение:* ЕИСК приветства активната роля на предприятията в усилията за гарантиране на устойчива търговия и ангажимента на ЕК за насърчване на отговорно бизнес поведение. Изразява обаче съжаление, че нито ЕИСК, нито съответните ВКГ са участвали в надзора на проектите с ОИСР и МОТ. ЕК следва да разработи показатели за оценка на конкретни резултати от проекти извън повишаването на осведомеността и да включва по-целенасочен и задълбочен преглед надолу по веригите на доставки.

Постигане

4.7. *Приоритети по държави:* ЕИСК изразява съгласие с един стратегически и по-фокусиран подход, но държавите партньори се различават значително, дори в рамките на отделно регионално споразумение като това между ЕС и Централна Америка. В процеса на определяне на приоритетите и оценяване трябва проактивно и на различни етапи да се търсят консултации с гражданското общество, по-специално с участието на ВКГ. Географските отдели в ГД „Търговия“ и делегациите на ЕС следва да си взаимодействат повече с ВКГ, за да получават информация и да предоставят системно обратна информация. Това изисква редовна оценка на напредъка или отстъплението на ЕК по отношение на тези приоритети.

4.8. *Стриктно правоприлагане:* Случаят с корейския трудов спор води до важни поуки. Първо, ЕК трябва да бъде по-активна и бърза при задействането на процедурите за уреждане на спорове във връзка с търговията и устойчивото развитие, като отреди активна роля на ВКГ. Второ, от значение е наличието на експерти по международно трудово право в експертните групи, които провеждат консултации с МОТ относно нейната съдебна практика и обвързващото тълкуване. Трето, докладът на групата потвърждава необходимостта от обвързващи и подлежащи на санкции пътни карти с ясни срокове за ратифициране на конвенциите на МОТ. Неясният термин „продължителни и непрекъснати усилия“ предоставя на страните твърде много свобода за маневриране. Въпреки че Корея ратифицира три от четирите липсващи конвенции на МОТ (не и № 105 относно премахването на принудителния труд), остават отворени въпросите за това дали измененията на корейското законодателство включват пълното прилагане на разпоредбите на № 29, № 87 и № 98. Поради това случаят остава неприключен и ЕИСК потвърждава призива си за последващи действия. Проблеми със спазването обаче съществуват не само в партньорските държави. ЕИСК отбелязва със загриженост, че изглежда липсват инструменти за стабилно прилагане в ЕС и неговите държави членки.

4.9. *Насърчаване на ранното ратифициране на основни международни споразумения:* ЕИСК подкрепя ратифицирането на основните международни конвенции преди сключването и подписването на ССТ, за да се извлече максимална полза от преговорите и дипломатическите лостове. Например случаят с Виетнам показва тези положителни ефекти, тъй като държавата ратифицира Конвенция № 98 и Конвенция № 105 на МОТ. Няма обаче напредък по ратифицирането на Конвенция № 87. Поради това ЕИСК подчертава, че е важно да се осигурят ангажименти, предшестващи ратифициране на основните международни споразумения, или обвързващи и приложими пътни карти в рамките на самата глава за ТУР, с ясни срокове за тяхното ратифициране.

4.10. *Преглед на ефективността на прилагането на ТУР:* ЕИСК е съгласен с необходимостта от редовни прегледи и оценки на прилагането на ТУР. Изразява съжаление обаче за малката видимост на работата на ВКГ и пренебрегването на техните препоръки в тези процеси, особено в годишните доклади за изпълнение. Бъдещите доклади следва да отразяват по-добре работните програми на ВКГ и съвместните декларации с партньорските ВКГ. По-специално ЕИСК изразява

съжаление за липсата на напредък до момента в ефективната приложимост на настоящите глави за ТУР. Що се отнася до Всеобхватното икономическо и търговско споразумение с Канада (ВИТС), ЕИСК, ВКГ на ЕС и канадските ВКГ многократно са призовавали за стабилен напредък по отношение на ранното преразглеждане, за което страните са се ангажирали в Съвместния търгователен инструмент (СИТ), който има за цел да осигури по-ефективно прилагане на разпоредбите в областта на труда и околната среда. Този процес на преглед следва да включва тясно ВКГ на двете страни.

4.11. *Наръчник за прилагане:* ЕИСК приветства разработването на наръчници за прилагане, за да се помогне на партньорите по ССТ да разберат по-добре ангажиментите за ТУР и насоките за тяхното изпълнение. По отношение на въпросите, свързани с труда, социалните партньори трябва да се разглеждат като ключови партньори по места. Официалните сравнителни бази данни трябва да надхвърлят значително напредъка по формулировката на споразумението и да се съсредоточат върху действителното равнище на прилагане на разпоредбите в областта на ТУР.

4.12. *Увеличаване на ресурсите:* ЕС следва да насочи част от средствата си за подпомагане на търговията за подкрепа на участието и изграждането на капацитет на ВКГ и организациите на гражданското общество от държави извън ЕС във връзка с усилията за устойчива търговия и инвестиции.

4.13. *Действия в областта на климата:* Ако търговията не е движещата сила на политиката в областта на климата, тя следва да играе своята роля в създаването на условия за глобалната програма в областта на климата, като оказва положително въздействие върху бизнеса, насърчайвайки възможностите за сектора на чистите технологии, като обръща специално внимание на МСП. Превръщането на Парижкото споразумение в „съществен елемент“ за всички бъдещи всеобхватни търговски споразумения, което означава да бъдат прекратени в случай на неспазване, е положителна стъпка, която следва да бъде разширена, за да обхване основните и актуалните конвенции на МОТ.

4.14. *Търговия и труд:* ЕИСК приветства разширения обхват на въпросите, свързани с труда, включени в главите за ТУР, и насърчава по-нататъшното актуализиране на ангажиментите. Главите за ТУР трябва да имат по-дълбоки връзки с Декларацията на МОТ относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика и с насоките на ОИСР за многонационалните предприятия. ЕК следва да насърчава ратифицирането на конвенциите на МОТ, включени в Декларацията относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика. Усъвършенстваното законодателство на ЕС, по-специално устойчивото корпоративно управление и задължителната надлежна проверка, следва да предоставя непрекъснат контекст за по-нататъшното развитие на главите за ТУР. Въпреки това, за да се направи разлика по места, тези ангажименти изискват по-проактивна прилагане и по-голяма приложимост.

Прозрачност и комуникация

4.15. *Повече прозрачност и по-добра комуникация:* ЕИСК се присъединява към всички институции и заинтересовани страни, подчертавайки значението на прозрачността и комуникацията. Публикуването на подробен протокол представлява полезна отправна точка за участието на гражданското общество. Срещите за диалог с гражданското общество на ЕК са важен канал, но те трябва да се подобрят в посока по-структурирани последващи действия. За тази цел ЕИСК препоръчва да се сложи край на ограниченията и да се гарантира, че каналите за комуникация се подсилват взаимно — с ЕП, държавите членки и гражданското общество.

4.16. *Обвързан със срок отговор на жалбите, подадени във връзка с ТУР:* ЕИСК приветства стартирането през 2020 г. на система за жалби посредством единно звено за контакт, и по-специално на специалното звено към Главния служител по правоприлагането в областта на търговията, което се занимава изключително с жалби относно ТУР. Твърде рано е да се оценява ефективността, но ЕИСК очаква непрекъснатото оформяне на този механизъм да включва и следва препоръките на гражданското общество.

5. ТУР от следващо поколение

5.1. След плана за действие от 2018 г. светът на търговията се промени, също както и дебатът по въпросите на търговията и устойчивото развитие. Зеленият пакт е всеобхватна политическа цел, включително и за програмата на ЕС в областта на търговията. Институционалните участници като ЕП и държавите членки все по-често призовават за амбициозна реформа на ТУР. Пандемията от COVID-19 наруши търговските потоци по безпрецедентен начин, като разкри сериозни проблеми в световните вериги за доставки и създаване на стойност, които често са свързани и с неспазване на ангажиментите в областта на ТУР. Първото по рода си дело за уреждане на спорове, свързано с ТУР, постави настоящата система на институционален лакмусов тест. Новият главен служител по правоприлагането в областта на търговията създаде големи очаквания за по-голяма насоченост, ресурси и нови законодателни инструменти за по-добро изпълнение и прилагане на ангажиментите за ТУР. Междувременно търговските партньори на ЕС като Канада и САЩ приеха силни инструменти за правоприлагане в собствените си споразумения за свободна търговия или, подобно на Нова Зеландия, внесоха амбициозни предложения в търговските преговори с ЕС, които гарантират, че търговията работи за всички.

5.2. ТУР не е само дебат за ценностите, а е въпрос на оценяване както на равнище ЕС, така и на световно равнище. Като се застъпва за цялостен подход, ЕИСК подкрепя усилията на ЕС да даде гласък на програмата за устойчивост на многостранно равнище и призовава за стратегически съюзи с ключови търговски партньори по приоритетни въпроси като изместването на въглеродни емисии или надлежната проверка. Той изтъква отново необходимостта ЕС да поеме водеща роля в амбициозна реформа на Световната търговска организация (СТО) и да премахне табуто, т.е. въпросите, свързани със социалните аспекти на търговията. Като положително преосмисляне ЕИСК приветства предложението на САЩ за решаване на глобалния проблем с принудителния труд на риболовните кораби в рамките на текущите преговори на СТО за субсидиите в областта на рибарството⁽³⁾.

5.3. ЕИСК винаги е отправял искания за включване на по-силни глави за ТУР, като счита, че планът за действие от 15 точки не е постигнал резултати. В същия ред на мисли прегледът на търговската политика от 2021 г. разглежда по-нататъшни действия за ефективното изпълнение и прилагане на главите за ТУР, включително, наред с другото, „възможността за санкции при неспазване“.

5.4. Вече е натрупан достатъчен опит и са извлечени поуки, за да се преосмисли настоящият подход, и ЕИСК предлага да се въведе нова нагласа спрямо инициативите, която да даде възможност на главите за ТУР да изпълнят изцяло своите правно обвързващи ангажименти. Този дебат трябва да поддържа еднакво високи екологичните и трудовите стандарти в програмата за изпълнение и прилагане.

Инструменти на политиката, осигуряващи допълнителен лост за прилагането на ТУР

5.5. През май 2020 г. Франция и Нидерландия публикуваха неофициален документ, с който поискаха от ЕС да подобри своя анализ на „социално-икономическите аспекти на търговските ефекти и да увеличи амбицията си по отношение на връзката между търговията и устойчивото развитие във всичките му измерения“⁽⁴⁾, в съответствие с прилагането на Европейския зелен пакт. ЕИСК приветства възприемането на по-аналитичен подход към въздействието върху търговията и категорично подкрепя препоръката за стимулиране на ефективното изпълнение на ангажиментите за ТУР с поетапно намаляване на тарифите, включващо възможността за оттегляне на конкретни тарифни линии в случай на последващо нарушение, както и изясняването на условията, които държавите трябва да изпълняват за тези намаления.

5.6. Освен това ЕИСК насърчава да се погледне извън класическия набор от инструменти за търговия за съпътстващи мерки, които биха помогнали за ефективна промяна по места. ЕС би трябвало да приеме амбициозна директива на ЕС относно задължителната надлежна проверка, която признава отговорността, основана на настоящите стандарти, и предлага ясна и сигурна правна рамка за европейските предприятия и предприятията от трети държави, извършващи дейности в рамките на ЕС. ЕИСК категорично се застъпва за задължения за надлежна проверка в търговските споразумения по отношение на световните вериги за доставки и създаване на стойност, за да се направляват управленските решения, насочени към устойчивост на предприятията в икономически, екологичен и социален аспект⁽⁵⁾.

5.7. За да подобри програмата си за устойчиво развитие, ЕК трябва също така да разгледа глави и области, различни от традиционните глави за ТУР, като инвестиции, установяване на връзки и полезни взаимодействия. Чуждестранните инвеститори би трябвало да се съобразят с надлежната проверка, преди да могат да се възползват от покритието на международно инвестиционно споразумение. По същия начин страните по дадено ССТ следва да гарантират, че дружествата, пребиваващи на тяхна територия, спазват изискванията за надлежна проверка⁽⁶⁾.

5.8. За да има устойчива търговия, ЕС трябва задължително да въведе разпоредби за сътрудничество между страните в борбата срещу изпирането на пари, данъчните престъпления и избягването на данъци. Корупцията също подбива усилията за устойчиво развитие и изисква включването на сравними високи стандарти за нейното премахване.

5.9. Възлагането на обществени поръчки следва да бъде обвързано с условия, като договорите се възлагат на дружества от държави, които спазват основните стандарти на МОТ и Парижкото споразумение. ССТ на ЕС трябва също така да насърчават най-добрите практики за включването на социални и свързани с околната среда критерии в обществените поръчки⁽⁷⁾.

5.10. Въпреки че по отношение на екологичния аспект в главите за ТУР през последното десетилетие е постигнат най-голям напредък, се запазват две основни предизвикателства. Първо, климатичните задължения по Парижкото споразумение се свеждат до национално определено изпълнение, което затруднява установяването на нарушения. Второ, липсата на международни екологични стандарти, т.е. за чист въздух или вода, затруднява определянето на задължения.

⁽³⁾ ОВ С 374, 16.9.2021 г, стр. 73.

⁽⁴⁾ Неофициален документ относно търговията, социалното икономическо въздействие и устойчивото развитие, 2020 г.

⁽⁵⁾ ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 136 и ОВ С 429, 11.12.2020 г., стр. 197.

⁽⁶⁾ Ebd.

⁽⁷⁾ ОВ С 374, 16.9.2021 г, стр. 73.

Важно е да се работи в посока на оперативните ангажменти за опазване на околната среда, за да се изготвят стандарти, свързани също и с надлежна проверка. С оглед пандемията от COVID-19, с по-голяма спешност от всякога възникнаха въпроси, свързани с биологичното разнообразие. Зеленият пакт, законодателните инициативи на ЕС в областта на механизма за въглеродна корекция по границите ⁽⁸⁾ се превръщат в актуални теми в контекста на ТУР.

5.11. Възприемането на по-всеобхватен поглед разкрива сериозни проблеми с устойчивостта във връзка със ССТ, които не могат да бъдат решени в главите за ТУР. Например селското стопанство, което е един от основните аргументи в преговорите на ЕС, оказва несъмнено въздействие върху устойчивостта. ЕИСК акцентира специално върху поставянето на продоволствената сигурност и устойчивост в ЕС в центъра на анализа ⁽⁹⁾. С цел постигане на по-ефективна и по-справедлива верига за доставки на храни, ЕИСК призовава за безпроблемно прилагане на Директивата относно непоялните търговски практики във веригата за доставки на селскостопански и хранителни продукти.

Засилване на ефективното прилагане

5.12. ЕИСК отдавна призовава за реорганизирана експертна група, която да може да задейства договорния механизъм за уреждане на спорове между държави с възможности за финансови глоби или санкции и средства за защита за пострадалата страна ⁽¹⁰⁾. ВКГ следва да играят активна роля в рамката за уреждане на спорове. Екипът на главния служител по правоприлагането в областта на търговията би трябвало да разследва случаите, представени от ВКГ, и да информира и проследява всички действия по правоприлагане и доклади на експертната група.

5.13. ЕИСК приветства новия подход в споразуменията за търговия и сътрудничество, при който на преден план се поставят еднаквите условия на конкуренция и устойчивостта и прилага механизъм за уреждане на спорове с достъп до средства за правна защита при всяко нарушение. Този „хибриден“ модел комбинира подхода на експертната група с приложимост за постоянна липса на спазване с недопускане на влошаване на условията или вътрешно прилагане по отношение на трудовете, социалните, екологичните или климатичните разпоредби. Това включва временно обезщетение, договорено между страните, или едностранно спиране на задълженията от страната жалбоподател във всяка област (например търговски тарифи, права на въздушно движение, достъп до риболовни води) при определени условия.

5.14. Прилагането на главите относно ТУР следва да бъде допълвано от независим секретариат по труда, който да разгледа транснационалните трудови въпроси в рамките на ССТ, включително въздействието върху пазара на труда, и да наблюдава и проучи съответствието на главата относно труда, както и на механизъм за колективни жалби ⁽¹¹⁾. Като признат орган на международно равнище, МОТ следва да участва в наблюдението на прилагането на конвенциите на МОТ в ССТ. Нейната роля следва да бъде засилена и институционализирана, когато става въпрос за правилното тълкуване на инструментите на МОТ в случай на спор, включващ международните трудови стандарти. МОТ следва да участва систематично, за да дава насоки на експертната група по тези въпроси.

5.15. ЕИСК предлага да се разгледат новаторски подходи към уреждането на трудови спорове, които биха позволили на *ad hoc* международни работни групи да налагат средства за правна защита на дружество, нарушаващо договорените международни трудови стандарти. ВКГ на ВИС между ЕС и Канада ⁽¹²⁾ отбелязва примера на механизма за бързо реагиране на САЩ и Канада ⁽¹³⁾, съгласно който санкциите включват суспендиране на преференциалните тарифи въз основа на нарастваща степен на тежест и повторно нарушение. Целта остава да се насърчи, където е възможно, прилагането на корективни мерки чрез двустранно сътрудничество и диалог между страните. Предвиждането на последствия обаче възпира фирмите да не спазват изискванията.

5.16. Оценката на изпълнението въз основа на успешни съдебни дела предоставя само частична картина, особено като се има предвид, че съдебният спор винаги е крайна мярка. Възможността за санкции също така представлява „твърдо насърчаване“ на спазването, независимо дали се използва или не. В крайна сметка случаите, при които не се завеждат дела, и тяхното развитие представляват убедителни истории, които ЕК следва да обмисли, за да проведе своето сравнително проучване на различните подходи на страните. Само сравнението на формулировката на споразуменията и на начина, по който те напредват по отношение на езика, само по себе си не би позволило достатъчно смислено разбиране. Необходима е също качествена оценка на резултатите от изпълнението, например чрез използване на опита на гражданското общество при консултирането на преговорите и наблюдението на прилагането на тези разпоредби.

⁽⁸⁾ Предстоящо становище NAT/834 относно механизма за въглеродна корекция по границите.

⁽⁹⁾ Предстоящо становище NAT/822 относно *Стратегическа автономност и продоволствена сигурност и устойчивост*.

⁽¹⁰⁾ ОВ С 364, 28.10.2020 г, стр. 53.

⁽¹¹⁾ ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 27.

⁽¹²⁾ Съвместна декларация на ВКГ на ЕС и Канада, септември 2020 г.

⁽¹³⁾ Споразумение Съединени американски щати-Мексико-Канада.

Рамка за увеличаване на възможностите за участие на гражданското общество във ВКГ

5.17. ВКГ са ключово постижение на ССТ от ново поколение, но те се нуждаят от по-силна институционализирана рамка, за да изпълняват успешно задачите за мониторинг, било то по отношение на търговията и устойчивото развитие или на всички ССТ на ЕС.

5.18. Основните безпокойства са свързани с това, че някои органи на ВКГ в страните партньори не са активни, не са представителни или дори не са независими от правителствено влияние. Проблемът често произтича от процесите на създаване, които остават недефинирани в споразумението, свободния избор на съществуващи органи вместо създаването на ВКГ със специално възложена задача и липсата на последици, в случай че ангажиментите не бъдат изпълнени изцяло. ЕИСК се опасява по-специално, че заличаването на „балансиран“ в споразумението за търговия и сътрудничество по отношение на състава на ВКГ би могло да окаже сериозно въздействие върху функционирането му.

5.19. В рамките на регионалните търговски споразумения, като например ЕС—Централна Америка и ЕС—Колумбия/Перу/Еквадор, или всяко бъдещо ССТ ЕС-Меркосур остават опасенията относно създаването на отделни ВКГ във всяка държава партньор, без да се обмисля формиране на регионална ВКГ. Този строг „вътрешен“ подход представлява сериозна пречка за всякаква значима ангажираност между местните партньорски ВКГ, както и с техните партньорски ВКГ от ЕС.

5.20. Следователно главите относно ТУР трябва да създадат специално натоварени органи на ВКГ с ясно определена независимост, представителност и балансиран състав. Страните трябва да носят отговорност за тяхното създаване и функциониране. Регионалните споразумения следва да създадат съвместни регионални органи с подходящо секретарско обслужване. Делегациите на ЕС и ЕИСК следва да подкрепят процеса на създаване и управление, включително насоки и най-добри практики. По същия начин ЕИСК предлага да се проучи възможността за по-добро съответствие между представителните организации в рамките на ВКГ на ЕС и извън него, по-специално за заинтересованите страни в областта на околната среда и бизнеса.

5.21. За да се засили сътрудничеството на ВКГ на ЕС с техните партньори от гражданското общество в страните партньори, ежегодните съвместни заседания на ВКГ са наложителни и следва да бъдат включени в самите ССТ. ЕИСК вижда добавена стойност от създаването на съвместни органи на гражданското общество и допринася значително, по-специално като подкрепя гражданското общество в страните партньори. Неговата специална роля следва да се запази в съвместните консултативни комитети (СКК) като основно пространство за диалог за гражданското общество от двете страни на споразуменията за асоцииране, като например ЕС-Чили⁽¹⁴⁾.

5.22. Ролята на ЕИСК за оформянето и гарантирането на ефективното функциониране на ВКГ е от ключово значение и следва да бъде засилена. През юли 2021 г. ЕИСК определи посоката, като организира първото по рода си заседание #AUIDAG, на което всички членове на съществуващите понастоящем 11 ВКГ обсъдиха конкретни стъпки за подобрение. Като член на всички ВКГ, ЕИСК представлява жизненоважна част от председателствата на ВКГ, съставени от председател и двама заместник-председатели, избрани измежду трите групи и всички членове на ВКГ. Сътрудничеството в рамките на съвместните председателства на ВКГ дава възможност на експерти от ЕИСК и извън него да ръководят работата на ВКГ и тази практика следва да продължи. По-специално при ВКГ за Украйна, Молдова и Грузия членството на ЕИСК, идващо от съседни държави от ЕС, се оказва изключително ценно. Освен ролята на своите членове, ЕИСК също така помага на ВКГ, като предоставя на ВКГ ценно секретарско обслужване.

5.23. Засилената видимост и структурираните институционални канали са от решаващо значение за постигането на резултати. Председателствата на ВКГ следва да имат постоянна покана за заседанията на подкомитета на страните относно ТУР и групите на ЕП за наблюдение на съответните споразумения. Експертната група с държавите членки относно ТУР и главният служител на ЕС по правоприлагането в областта на търговията следва да бъдат тясно обвързани с работата на ВКГ посредством структури за докладване и обмен. Това следва да бъде допълнено от обмен на информация с МОТ относно прилагането на ТУР, свързани с труда, и със секретариатите на многостранните споразумения в областта на околната среда и климата. Европейската служба за външна дейност (ЕСВД) на ЕС и делегациите на ЕС в държавите партньори следва да провеждат редовни брифинги с ВКГ, а в целевите държави да бъдат подкрепяни от специализирани аташета по труда и околната среда.

5.24. ЕИСК подчертава необходимостта от засилване на сътрудничеството с гражданското общество — от формирането до наблюдението на търговските инструменти и споразумения. Той призовава за възстановяването на експертната група по ССТ, чиято ангажираност с търговските въпроси беше изключително ценна, необходима и редовна. ВКГ представляват също неизползвано богатство от ноу-хау по междусекторни въпроси на ТУР, което следва да се използва пълноценно.

⁽¹⁴⁾ В предстоящо становище REX/536 ще бъде разгледана рамката за участие на гражданското общество през целия жизнен цикъл на търговските и политическите споразумения, която трябва да бъде приета през пролетта на 2022 г.

5.25. Нарастващите предизвикателства пред ВКГ изискват системни решения с подходящи ресурси, както човешки, така и финансови. Самите ВКГ следва да бъдат по-ангажирани със съответните решения.

5.26. Рационализирането на ВКГ не е самоцел. Всеки потенциален нов подход, като по-силното насочване на структурите към отделните въпроси, трябва да гарантира ефективното им функциониране за справяне с предизвикателствата при изпълнението на конкретното споразумение и да включва самите ВКГ в неговото формиране. Редовните заседания на всички членове на ВКГ на ЕС ще спомогнат за намирането на общи решения на междусекторни въпроси и ще предоставят платформа за обсъждане на прагматични и практически начини преди следващото подновяване на състава на ВКГ през пролетта на 2023 г.

Брюксел, 20 октомври 2021 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Christa SCHWENG
